

законодавства: роз'яснення Міністерства юстиції України від 14 січня 2011 р. // Бізнес-Бухгалтерія-Право. Податки. Консультації. – 2011. – № 8. – С. 56.

4. Цивільний кодекс України від 1 січня 2004 р. № 345-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

УДК 347.91/.95

Поліщук Л. І., керівник юридичного департаменту,
ТзДВ СК «Альфа-гарант», м. Київ
Науковий керівник: Вишновецька С. В., д.ю.н., доцент

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ І ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ІЗ СТРАХОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Справи у сфері страхування хоча і не віднесені сучасною наукою та практикою до категорії складних справ, втім є одними з найскладніших, що в більшій мірі пояснюється певним відставанням законодавчих новацій від динамічних правовідносин, що спричинило вільне трактування юристами страхових компаній законодавчих вимог, які покладались в основу договорів страхування, а за умови відсутності єдиної судової практики, зумовило неоднаковість правозастосування, в результаті чого судді з величезним трудом намагались зорієнтуватись в законодавчих нюансах страхового права та здебільшого вважали, що якщо договір підписаний страхувальником та не суперечить законодавству, він має силу, а його положення мають виконуватись попри їх очевидну невідповідність для страхувальника, а інколи навіть відвертий обман.

Так, доволі поширеною практикою є договори страхування, в яких зміст викладений на 7-10 сторінках та із застосуванням спеціальної юридичної термінології, коли не тільки пересічні громадяни, а й фахівці, які не є спеціалістами в страховому праві, навряд чи здатні будуть кваліфіковано їх сприйняти. В таких і подібних договорах закамфльовано застерігаються всі страхові випадки винною поведінкою страхувальника, коли страхова компанія звільняється від відповідальності, тобто, фактично, в таких договорах страховик не нестиме відповідальності, тому страхові ризики прораховувати не потрібно тощо. Отже, в таких договорах страховики ні чим не ризикують, а лише отримуватимуть страхові платежі у власний дохід. Виявити такі страхові компанії і довести їх зловживання в суді здатні лише фахівці високої кваліфікації, а порушити кримінальне провадження в таких випадках просто неможливо через те, що кримінальна відповідальність має бути персоніфікованою, а страхові компанії – це колективні утворення, де персонал змінюється, тому встановити схему шахрайства та її безпосередніх авторів,

включаючи, розробників остаточного змісту проекту страхового договору дуже складно. Саме тому цивільний позов в страхових справах найпоширеніший, а не кримінальні справи.

Особливості судової практики розгляду цивільних справ, що виникають із страхових правовідносин зумовлено різними факторами, що мають детально аналізуватись. Так, сьогодні, коли наша держава знаходиться у період реформувань, особливого значення набуває судовий захист прав та інтересів, отже актуальним проблемам правосуддя слід приділяти особливу увагу. Аналіз практики цивільного процесу дає можливість зробити висновки про наявність цілої низки умов, що призводять до недосягнення мети та завдань цивільного судочинства під час розгляду та вирішення страхових спорів, оскільки поруч із суто процесуальними складнощами у прийнятті законного рішення суду в цих справах, існують негативні чинники загального характеру, такі як недосконалість чинного законодавства, що спричинена недостатністю приділеної уваги з боку законодавця до динамічних відносин суспільних відносин, відсутність єдиної судової практики, єдності тлумачень та інші.

Зверну увагу й на той аспект, щоб розібратися у багатьох страхових договорах не тільки суддям, а й адвокатам необхідні високі кваліфікація і досвід роботи з великими обсягами інформації, оскільки, як зазначалося раніше, страховим відносинам характерні багатосторінкові договори та величезна і не системна нормативна база, коли окремі елементи страхових відносин необхідно шукати в законах і підзаконних актах, спеціальних правилах тощо. З іншого боку, страхові компанії в судах представляють висококваліфіковані юристи страхових компаній, які спеціалізуються на розгляді справ цієї категорії, враховують у наступних договорах причини програшу попередніх справ тощо, а ці положення надають істотні переваги страховим компаніям у змагальному цивільному судочинстві.

До цього слід додати, проведений аналіз судової практики розгляду цивільних спорів, що впливають із договорів страхування, здійсненні узагальнення судової практики судами вищих інстанцій, дають можливість стверджувати, що попри зміни та доповнення до законодавства, залишається велика частина норм, які допускають неоднозначність їх тлумачення та використання, що призводить до виникнення спірних ситуацій на різних стадіях їх застосування, починаючи від моменту укладення договору та закінчуючи його виконанням [1, с. 94]. Варто визнати, що різне тлумачення одних і тих самих норм суддями в значній мірі є наслідком недосконалості норм матеріального права, що подекуди унеможливорює дієвий захист прав осіб в рамках здійснення судочинства, тому вважаємо за необхідне включити до аналізу також проблемні питання матеріального права, які ускладнюють або стають пересторогою судовому захисту прав суб'єктів страхових правовідносин, в тому числі внаслідок завантаження суду

типовими позовами.

В свою чергу Смирнов В. Т. висловив занепокоєння станом наукових розробок щодо регресу: «Не можна сказати, що питання регресних зобов'язань не отримали висвітлення в науці радянського цивільного права. Їм приділяли чималу увагу, що багато в чому сприяло з'ясуванню поняття, ролі та значення регресних зобов'язань стосовно, головним чином, до окремих інститутів радянського цивільного права. Однак ці дослідження не усунули всіх спірних питань, які зустрічаються при розгляді регресних зобов'язань. Спірним залишається, насамперед, саме поняття регресного зобов'язання, його юридична природа і зміст, а тому право регресу, має не тільки теоретичне, але насамперед і практичне значення, потребує подальшої глибокої і ретельної розробки» [2, с. 71].

З урахуванням наведеного аналізу особливостей розгляду та вирішення справ, що виникають із страхових правовідносин, зазначимо, що в першу чергу, суду слід враховувати специфіку правового регулювання конкретних страхових правовідносин, а також аналізувати проблемні питання, пов'язані з розглядом страхових справ судами, що має призводити до удосконалення нормативної бази та практики розгляду справ судами.

Література

1. Пацурія Н. Поняття і види страхових правовідносин у сфері господарювання / Н. Пацурія // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 82. – С. 94–98.

2. Смирнов В. Т. К понятию регрессных обязательств / В. Т. Смирнов // Правоведение. – 1960. – № 1. – С. 62–72.

УДК 347.82.001

Бабчук О. А., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Філик Н. В., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОВІТРЯНОГО ПЕРЕВІЗНИКА ЗА ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Повітряні перевезення здійснюються у відповідності до вимог Конвенції для уніфікації деяких правил міжнародних повітряних перевезень (Монреаль, 28 травня 1999 року), а також норм Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Повітряного кодексу України та іншими нормативними актами, загальними положеннями про перевезення і правилами перевезення та надання послуг.

Авіація є одним з найважливіших секторів економіки, ефективне